Gör Så Här HJÄLPER TILL

Det unga paret drömde om en modern tvättstuga som gärna fick se lite gammaldags ut. De fick hjälp av ***Gör Så Här***.
Vi följer parets väg till den nya och fina tvättstugan och vi har **delat upp projektet i fyra etapper:**

- Klinkergolv med fiskbensmönster *Nr 1/2005*
- Rustika skåp med murade sidor
- Zinkklädd bänkskiva *Nr 3/2005*
- Högskåp med massor av plats *Nr 4/2005*

Läs mera på www.gorsahar.se

Den första artikeln i serien (klinkergolv) finns på vår webbplats. Gratis för alla prenumeranter!

ÄKTA, GAMMALDAGS STIL:

ZINK PÅ BÄNKEN – billigare än rostfritt stål

Trä är för vanligt och rostfritt stål verkar kliniskt, tyckte Janna och Torben, när de valde bänkskivor till den nya tvättstugan. Zink är däremot perfekt. Dels för att det användes förr i världen, dels för att zink passar så bra både i stil och färg till de rustika skåpen och det nylagda klinkergolvet. Så zink blev det …

När hembiträdena, eller fruarna, för cirka 100 år sedan slet i dåtidens grovkök och tvättstugor, så var det ofta vid bänkar som var klädda med zink. Från början av 1800-talet var just zink det material man valde till bänkar och bord som skulle tåla smutsigt jobb, vattenstänk och slitage.

För det var inte alla som hade råd med marmor, och den rostfria diskbänken hade inte slagit igenom. Såvitt vi vet monterades en av de första rostfria diskbänkarna hos Anders Zorn i hans hus i Mora i slutet av 1800-talet. Resten av befolkningen fick vänta ytterligare 60 år.

Men det unga par, Janna och Torben, vars ombyggnad vi följer, ville ha zink. Det är en metall som är praktisk och den passar till resten av inredningen. En fördel med zink är att plåten är billig. Plåtslagaren tar 150–200 kr per kvadratmeter och det är lätt att själv arbeta med plåten eftersom den är rätt mjuk.

En mjuk metall repas lätt men för Janna och Torben är det bara extra charmigt. Naturlig patina visar bara att man använder sina saker, säger de.

VIKTIGT

Se upp med matvaror
Det är inte farligt att lägga matvaror på en zinkklädd yta, men du bör veta att alla saker som är sura eller syrliga, exempelvis apelsiner och rabarber, orsakar fläckar på zinkplåten. För övrigt bör man alltid lägga matvaror av olika slag på porslin eller skärbräden.

Dags för plåtslagning. Zinkplåten har hämtats hos en plåtslagare och nu skall den limmas fast på en spånskiva som förstärkts med ett par trälister.

Bänkskivan av zink tål allt från jord till vatten. Zinkplåten har bockats ner runt framkanten och fästs under skivan. Det är både snyggt och praktiskt.

Så här görs bänkskivan …

BÄNKSKIVAN

Underlaget görs i ordning

Den mjuka och tunna zinkplåten kräver ett stabilt, fast och plant underlag. I annat fall finns risk att plåten bockas, repas i onödan eller skadas. Eftersom underlaget inte syns så snart zinkplåten har monterats kan man välja ett billigt underlag. Här väljer Torben 19 mm spånskiva, och den förstärks längs långsidorna med ett par hyvlade furulister.

Standardmått för spånskivor är 122 cm i bredden och en bänkskiva är normalt 63 cm bred. Det innebär förstås en del spill men resten kan säkert användas till något annat.

Zinkplåten beställs av närmaste plåtslagare i det mått du önskar den. Tänk på att det går åt 8–10 cm för att vika plåten runt kanten.

Här förlängs bänkskivan eftersom den 244 cm långa spånskivan inte riktigt räcker till.

Underlaget består av spånskiva och kantlister i hela bänksivans längd. Listerna (C) – se ritning på nästa uppslag – limmas och skruvas fast kant i kant med spånskivan (A). Skarvlisten (E) sätts så att hälften hamnar under spånskivan. Listen fästs med lim och skruvar.

Förlängningen (B) limmas och skruvas fast och skruvarna försänks. Lägg rikligt på lim i skarven mellan skivorna. Förlängningen fästs också i ändlisten (D).

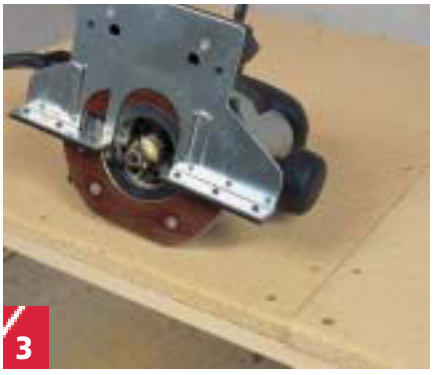

Skivans framkant rundas av både upptill och nertill med handöverfräs. Om du inte har en fräs kan du fasa kanterna med fil och sedan slipa dem med maskin.

VARNING!

Se upp med saltsyran!
Saltsyra är förfärligt frätande och skadar andningsvägarna. Du får inte använda saltsyra om du inte har hel- eller halvmask samt använder kraftiga gummihandskar. Arbetet bör helst inte utföras inomhus. Skyddsglasögon och gamla, oömma kläder rekommenderas också. Skulle du spilla eller skvätta på huden sköljer du genast med rinnande vatten. Kontakta läkare om du får saltsyra i ansiktet! Häll aldrig vatten i saltsyra utan saltsyra i vatten!

Zinkplåt med 3 utseenden – patinerad, förpatinerad och lackerad

Janna och Torben räknade med att zinkplåten skulle patineras på naturligt sätt, Men patineringen går långsamt inomhus och fuktiga saker gav fula fläckar, så paret beslutar att patinera plåten med saltsyra. Då oxiderar den och får en stark yta som som blir mer svart än grå.

Torben gnider zinkplåten med en skursvamp och därefter penslar han saltsyra på plåten innan han snabbt torkar bort syran med en urvriden vattenfuktad trasa. Men innan Torben behandlade hela ytan hade han övat på många spillbitar.

En annan lösning hade varit att köpa en förpatinerad zinkplåt. Denna är obetydligt dyrare. En vanlig plåt går på cirka 150–170 kr per kvadratmeter medan den förpatinerade är cirka 15 % dyrare. Men den förpatinerade plåten blir blank när den slits, så därför måste man lackera plåten innan den används.

En tredje lösning hade varit att lackera den blanka zinkplåten – innan man började använda den. Efter montering måste plåten avfettas innan den lackeras med en tvåkomponentslack. Lackering och avfettning bör utföras utomhus med tanke på ångorna.

Våta föremål bildar fläckar på den obehandlade zinkplåten. Fläckarna blir mindre synliga med tiden men om du väljer en förpatinerad zink slipper du problem med fläckar.

Zinkplåten limmas fast

Du kan inte räkna med att köpa zink på byggvaruhus eller i järnaffärer. Kontakta i stället en plåtslagare på orten och beställ via denne.

Obehandlad zinkplåt i den vanligaste tjockleken, 0,7 mm, kostar cirka 35 kr per kilo och det går åt 5 kg per kvadratmeter. Det ger ett cirkapris på 170–190 kr per kvadratmeter.

Väljer du förpatinerad zinkplåt ökar priset till cirka 42 kr per kilo och en kvadratmeter går då på 200–225 kr.

Med underlag av 19 mm spånskiva och kantlister av 22 x 44 mm hyvlad furu gick bänkskivan på knappt 350 kr per löpmeter (inkl. lim).

Zinkplåt är mjuk och bockas lätt runt kanten men först skall den limmas fast och limmet få härda över natten.

Nästan all zinkplåt som säljs i Sverige kommer från Rheinzink i Tyskland.

1

Först limmas zinkplåten fast. Torben börjar med att fästa maskeringstejp runt den avrundade framkanten innan han fördelar monteringslim i strängar på skivan. Strängarna läggs på cirka var 5:e cm innan de dras ut med fintandad spackel över hela spånskivan.

2

Zinkplåten rullas ut över spånskivan kant i kant med spånsivans bakre kant. Skivan läggs på golvet och Torben går med små steg över den för att pressa fast zinkplåten.

3

Bänkskivan lyfts upp på ett par bockar, och **zinken pressas fast längs kanterna med tvingar.** För att fördela trycket från tvingarna används lister.

4

Nästa dag sågas kanterna rena så att överflödig zink sågas bort. För att inte skada ovansidan på zinken vänds skivan och Torben sågar i stället från undersidan.

5

Zinkplåten knackas runt framkanten med hjälp av en lång slagkloss och hammare. En hjälplist sitter fastspänd på bänkskivan och håller zinkplåten på plats.

6

Bänkskivan vänds och lim stryks runt framkanten. Därefter spänner Torben fast hjälplisten mot framkanten medan han knackar ner plåten mot baksidan av skivan.

7

Zinkplåten spikas fast på kantlisten medan hjälplisten sitter fast med tvingar. Den tas bort nästa dag när limmet har härdat. Till sist filas kanterna på zinkplåten till.

Så här sätt disklådan fast …

DISKLÅDAN

Lätt montering med sanitetskitt

Även om man numera använder silikon eller annan fogmassa för montering av disklådor (kanske för att man hört att silikon är tätt), så använder vi här en annan produkt, sanitetskitt.

Det är en mjuk, smidig och följsam produkt som aldrig härdar och därför alltid håller tätt. När man har lagt på sanitetskittet och spänner fast disklådan, så pressas det ut en del massa. Den kan lätt tas bort eftersom den inte kladdar som silikon. Sanitetskitt används annars också vid montering av tvättställ och toalettstolar.

Men innan disklådan (eller stålvasken) kan läggas på plats sågar man ut hål i bänkskivan och därefter tätar man kanten på spånskivan med olja, primer eller silikon. För om vatten tränger förbi kittet och fortsätter in i spånskivan så kommer denna att slå sig.

Mallen som följer med lådan tejpas fast. Se till att mallen hamnar ovanför ett skåp annars får disklådan inte plats. Borra några hål för sticksågsbladet på insidan av strecken. Har du ingen mall ritar du av disklådan och drar ett nytt streck 2 cm innanför det första.

Hålet för lådan sågas längs strecket. Här används ett bimetallblad i sticksågen och Torben sågar från undersidan för att zinken inte skall förskjutas. Lådan provas i hålet.

Sanitetskittet rullas till en cirka 1 m tjock sträng och läggs på undersidan av den breda kanten runt disklådan. Det är bättre att slösa i stället för att snåla med kittet.

Lådan trycks ner i hålet och beslagen dras åt under bänkskivan. Det kitt som nu pressas ut tas lätt bort med plastspackel eller med en kartongbit.

Nu kan bänkskivan läggas på

Nu är det äntligen dags att lyfta bänkskivan på plats efter det förberedande arbetet.

Monteringen som sådan går rätt snabbt men en kontrollmätning av underredet visade att den bakre kanten var för låg och därmed skulle bänkskivan luta mot väggen.

Ett antal plastbrickor med rätt tjocklek limmas därför på ramen till underredet. Limmet torkar rätt fort men det tar cirka 12 timmar innan det har härdat. Så därför måste vi här vänta till nästa dag med att lägga bänkskivan på plats så att brickorna inte skavs bort.

Vi börjar med att skapa ett plant underlag för bänkskivan genom att limma plastbrickor på den bakre delen av ramen. Brickorna sätts fast med monteringslim och detta skall ha lov att härda över natten.

Nästa dag kan bänkskivan monteras. Torben lägger monteringslim i strängar på underredet, också på brickorna, samt fäster bänkskivan i den främre delen av ramen med 5 x 60 mm skruvar nerifrån. Därefter läggs tunga böcker på skivan i ett par dagar.

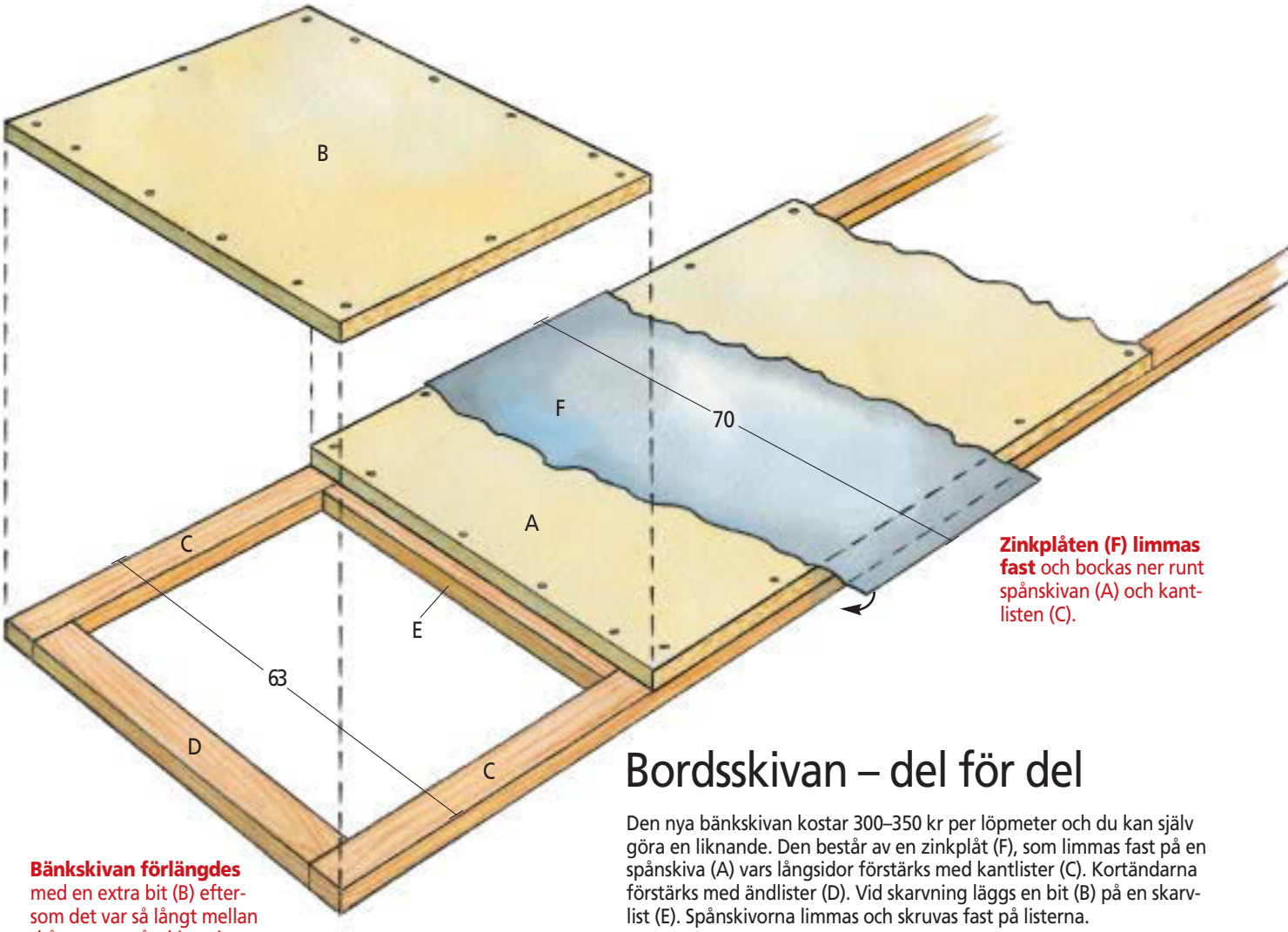

Zinkplåten (F) limmas fast och bockas ner runt spånskivan (A) och kantlisten (C).

Bänkskivan förlängdes med en extra bit (B) eftersom det var så långt mellan skåpen att spånskivan inte räckte till. Förlängningsbiten kunde precis sågas av den bit som blev över när spånskivan delades.

Bordsskivan – del för del

Den nya bänkskivan kostar 300–350 kr per löpmeter och du kan själv göra en liknande. Den består av en zinkplåt (F), som limmas fast på en spånskiva (A) vars långsidor förstärks med kantlister (C). Kortändarna förstärks med ändlister (D). Vid skarvning läggs en bit (B) på en skarvlist (E). Spånskivorna limmas och skruvas fast på listerna.

Detta har använts

Längden på bänkskivan = L

19 mm spånskiva:
- Skiva **(A)**, 63 x L cm
- Förlängningsbit **(B),** 63 x L cm

22 x 44 mm hyvlad furu:
- 2 kantlister **(C)** à L cm
- 2 ändlister **(D)** a 54,2 cm
- Skarvlist **(E)**, 54,2 cm

0,7 mm zinkplåt, 70 cm bred:
- Zinkplåt **(F)**, L + 10 cm

Dessutom:
- Kantlist av ädelträ
- Trälim
- 4 x 35 och 5 x 60 mm skruvar
- Monteringslim
- 20 mm spikar, vanliga eller till spikpistol
- Sanitetskitt
- Plastbrickor i olika tjocklekar

Prisbild: 300–350 kr per löpmeter

En kantlist limmas i bakkant och täcker skarven mellan väggen och bänkskivan. Listen fästs ganska lätt med monteringslim på bänkskivan. Hålet för kranen borras med hålsåg om det inte finns hål i disklådan.